

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. rugpjūčio 25 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Gedimino Sagačio ir Antano Simniškio (pranešėjas ir kolegijos pirmininkas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **atsakovės I. J.** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 16 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės Akademinės kredito unijos ieškinį atsakovams D. J., I. J., trečiasis asmuo, nepareišiantis savarankiškų reikalavimų, bankrutavusi uždaroji akcinė bendrovė „Dairesta“, dėl skolos priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių sutuoktinio duoto sutikimo sudaryti laidavimo sutartį kvalifikavimą kaip vartojimo sutarties, laiduotojo sutuoktinio atsakomybę už prievolės nevykdymą, jos apimtį, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė prašė priteisti iš atsakovo D. J. 34 279,47 Eur skolą, 5 procentų dydžio metines palūkanas nuo priteistos sumos nuo ieškinio priėmimo dienos iki prievolės visiškai įvykdymo, o atsakovui neturint turto ar lėšų, kurių pakaktų skolai sumokėti, priteisti subsidiariai iš atsakovės I. J. 34 279,47 Eur skolą, 5 procentų dydžio metines palūkanas nuo priteistos sumos nuo ieškinio priėmimo dienos iki prievolės visiškai įvykdymo.
3. Ieškovė nurodė, kad 2014 m. vasario 28 d. su trečiuoju asmeniu UAB „Dairesta“ sudarė paskolos sutartį Nr. 14-0046 su vėlesniais pakeitimais dėl 180 000 Lt (52 131,60 Eur) kredito suteikimo. Ieškovė trečiajam asmeniui kreditą išmokėjo ir perdavė trečiojo asmens nuosavybėn, t. y. tinkamai įvykdė savo prievolę. Trečiojo asmens tinkamas sutartinių įsipareigojimų pagal paskolos sutartį vykdymas buvo užtikrintas: 11,86 ha žemės sklypo, 70,96 kv. m gyvenamojo namo, kiemo rūšio, viralinės, ūkinių pastatų ir kiemo statinių įkeitimu; atsakovo D. J. (toliau – ir atsakovas) 2014 m. vasario 28 d. sudaryta laidavimo sutartimi Nr. 22279-LS-01, kuria jis laidavo už paskolos sutarties tinkamą įvykdymą ir įsipareigojo atsakyti kreditoriui solidariai visu savo turtu, jeigu trečiasis asmuo neįvykdys kreditoriui visų ar dalies prievolių pagal paskolos sutartį. Laidavimo sutartį kaip atsakovo sutuoktinę pasirašė ir atsakovė I. J. (toliau – ir atsakovė), jai išaiškintos visos tokio sutikimo davimo pasekmės, ji dėl to neprieštaravo. Kauno apygardos teismo 2018 m. liepos 16 d. nutartimi, kuri įsiteisėjo 2018 m. liepos 27 d., trečiajam asmeniui iškelta bankroto byla. Ieškovė trečiojo asmens bankroto byloje buvo pareiškusi kreditinius reikalavimus. Bankroto byloje varžytynėse pardavus ieškovės naudai įkeistą turtą, bankroto administratorius, padengęs patvirtintas bankroto administravimo išlaidas, ieškovei pervedė trečiojo asmens skolas dengti 184,50 Eur sumą. Kito įkeisto (taip pat ir neįkeisto) trečiojo asmens turto nėra, pardavus įkeistą trečiojo asmens turtą ir padengus dalį trečiojo asmens skolos, liko nepadengta 34 279,47 Eur skola.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Alytaus apylinkės teismas 2021 m. rugsėjo 1 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies: priteisė iš atsakovo ieškovei 34 279,47 Eur skolą, 5 procentų dydžio metines palūkanas nuo priteistos sumos nuo ieškinio priėmimo dienos iki prievolės visiškai įvykdymo; pripažino, kad 2014 m. vasario 28 d. laidavimo sutarties Nr. 22279-LS-01 sąlyga „Laiduotojo sutuoktinė patvirtina, kad buvo supažindinta su visomis iš laidavimo sutarties kylančiomis teisėmis ir pareigomis ir sutinka bei neprieštarauja, kad laiduotojas prisiimtų įsipareigojimus pagal šią laidavimo sutartį“ yra nesąžininga ir negalioja nuo sutarties sudarymo momento; kitą ieškinio dalį atmetė.
5. Teismas nustatė, kad ieškovė su trečiuoju asmeniu 2014 m. vasario 28 d. sudarė paskolos sutartį Nr. 14-00046, pagal kurią ieškovė suteikė trečiajam asmeniui UAB „Dairesta“ 180 000 Lt (52 131,60 Eur) paskolą. 2014 m. kovo 19 d. ieškovė visą paskolos sumą pervedė trečiajam asmeniui. Prievolės įvykdymui užtikrinti UAB „Dairesta“ įkeitė ieškovei jai priklausančią žemės sklypą su jame esančiais pastatais bei kiemo statiniais. 2014 m. vasario 28 d. ieškovė su atsakovu D. J. sudarė laidavimo sutartį, kuria atsakovas įsipareigojo atsakyti ieškovei kaip solidariąją prievolę su paskolos gavėja UAB „Dairesta“ turintis bendraskolis, jeigu paskolos gavėja tinkamai neįvykdys prievolių pagal paskolos sutartį. Laidavimo sutartyje pasirašė ir atsakovo sutuoktinė atsakovė I. J., patvirtindama, jog buvo supažindinta su visomis iš laidavimo sutarties kylančiomis teisėmis ir pareigomis ir sutinka bei neprieštarauja, kad laiduotojas prisiimtų įsipareigojimus pagal šią laidavimo sutartį. Ieškovė su trečiuoju asmeniu dėl paskolos sutarties sąlygų pakeitimo 2016 m. gegužės 18 d. sudarė susitarimą Nr. 22279/S/01 ir 2017 m. liepos 27 d. sudarė susitarimą Nr. 22279/S/02. Ieškovės suteiktos trečiajam asmeniui paskolos suma buvo padidinta 21 950,14 Eur (tai sudaro 42 proc. kredito sumos), nurodant, kad bendra negrąžinto kredito suma yra 52 131,60 Eur. 2016 m. birželio 10 d. ieškovė trečiajam asmeniui pervedė 52 084,87 Eur sumą, iš kurios tą pačią dieną buvo padengtas skolos likutis 30 181,46 Eur ir ankstesnė sąskaita tapo nulirė. UAB „Dairesta“

bankroto byloje pardavus įkeistus nekilnojamuosius daiktus ir už juos gautos sumos dalį pervedus ieškovei trečiojo asmens skolai dengti, ieškovei liko nepadengeta 34 279,47 Eur suma.

6. Teismas pažymėjo, kad byloje kilo ginčas dėl to, ar buvo sudaryta viena, ar dvi kredito sutartys. Atsižvelgdamas į nustatytas bylos aplinkybes, teismas padarė išvadą, kad šalys sudarė refinansavimo sandorį, refinansavimu prievolė buvo modifikuota ir ji nepasibaigė, nes laidavimo sutartyje nustatyta, jog laidavimas galioja iki visiško prievolės įvykdymo.
7. Spręsdamas dėl atsakovo prašymo laidavimo sutartį laikyti pasibaigusia Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 6.87 straipsnio 4 d. pagrindu, teismas nurodė, kad, paskolos sutarties sąlygas modifikavus 2016 m. gegužės 18 d. ir 2017 m. liepos 27 d. susitarimais, skolininkės UAB „Dairesta“, o kartu ir laiduotojo D. J., padėtis iš esmės pagerėjo, kadangi sumažėjo mokėtinos įmokos ir įmonei buvo suteiktos palankesnės galimybės atsiskaityti su kreditoriumi. Atsižvelgdamas į tai, kad laidavimo sutartimi atsakovas laidavo už 180 000 Lt (52 131,60 Eur) sumą, taip pat už palūkanų, delspinigių sumokėjimą, į tai, kad 2016 m. gegužės 18 d. susitarimu Nr. 22279/S/01 dėl paskolos sutarties refinansavimo sumažėjo palūkanų norma, sumažėjo kintamoji palūkanų dalis, o ir 2017 m. liepos 27 d. paskolos sutarties pakeitimu Nr. 22279/S/02 atidėtas pastovijų įmokų grafikas 6 mėnesių laikotarpiui, taip pat į tai, kad buvo padidinta kredito suma 21 950,14 Eur (tai sudaro 42 proc. kredito sumos), nurodant, kad bendra negrąžinto kredito suma – 52 131,60 Eur, teismas padarė išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti, jog prievolė, už kurią laidavo atsakovas, iš esmės pasikeitė, ir [CK 6.87 straipsnio](#) 4 dalies pagrindu laikyti laidavimą pasibaigusiu.
8. Teismas nurodė, jog ieškovė turi teisę reikalauti, kad prievolę grąžinti skolą įvykdytų kitas solidarūs skolininkas pagal šalutinę prievolę, kylančią iš laidavimo sutarties ([CK](#) 6.6 straipsnio 4 dalis), todėl nėra pagrindo pripažinti, kad ieškovė prarado teisę [CK 6.6 straipsnio](#) 4 dalies, 6.81 straipsnio 1 dalies pagrindu gauti prievolės įvykdymą iš atsakovo, kaip solidariojo skolininko – laiduotojo, kuriam reikalavimas įvykdyti prievolę pagal laidavimo sutartį pareikštas iki pagrindinio skolininko likvidavimo. Teismas nusprendė, kad ieškovės ieškinyje atsakovui tenkintinas.
9. Spręsdamas dėl atsakovės duoto sutikimo sudaryti laidavimo sutartį kvalifikavimo kaip vartojimo sutarties, teismas atsižvelgė į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ir ESTT) jurisprudenciją, nurodė, kad byloje nėra nustatyta, jog atsakovė būtų susijusi funkciniais ryšiais su verslu, kuriam finansuoti buvo sudaryta paskolos sutartis. Paskolos sutartis buvo sudaryta tarp ieškovės ir trečiojo asmens UAB „Dairesta“, kurios vadovu, akcininku buvo atsakovės sutuoktinis D. J.. Atsakovė, duodama sutikimą, jog sutuoktinis sudarytų laidavimo sutartį, šia sutartimi nesiekė verslo tikslų, bet siekė išspręsti šeimos (suprantant ją plačiąja prasme, nes tai buvo sutuoktinio verslas, iš kurio buvo gaunamos pajamos) skolinių įsipareigojimų situaciją. Teismas, įvertinęs ieškovo atstovo ir atsakovės nurodytas aplinkybes, padarė išvadą, kad labiau tikėtina, jog atsakovė neturėjo kito pasirinkimo, kaip duoti tokį sutikimą sudaryti laidavimo sandorį, nes priešingu atveju kreditorius nebūtų suteikęs įmonei paskolos. Toks atsakovės, davusios sutikimą sutuoktiniui sudaryti laidavimo sutartį, tikslas, teismo vertinimu, negalėtų būti priskirtas verslo tikslams. Teismas konstatavo, kad atsakovės duotas sutikimas sutuoktiniui sudaryti laidavimo sutartį atitinka vartojimo sutarties požymius, todėl turi būti kvalifikuojamas kaip vartojimo sutartis.
10. Sąžiningumo aspektu vertindamas laidavimo sutarties sąlygą dėl atsakovės sutikimo sudaryti laidavimo sutartį, teismas nurodė, kad iš laidavimo sutarties turinio matyti, jog atsakovėi nebuvo išaiškintos pasekmės jos atžvilgiu dėl pačios laidavimo sutarties apimtys, todėl nėra pagrindo spręsti, jog verslininkas (ieškovė) dorai, teisingai ir pagrįstai galėjo tikėtis, kad vartotojas būtų sutikęs duoti sutikimą kitam sutuoktiniui sudaryti laidavimo sutartį, jeigu būtų išaiškinta sutikimą davusio sutuoktinio atsakomybė, t. y. kad atsakovė už prievolės nevykdymą turės atsakyti kaip solidarioji ar subsidarioji skolininkė, nes, kaip nurodė ir ieškovės atstovas, toks sutuoktinio sutikimas nėra privalomas. Teismas nusprendė, kad laidavimo sutarties sąlyga „Laiduotojo sutuoktinė patvirtina, kad buvo supažindinta su visomis iš laidavimo sutarties kylančiomis teisėmis ir pareigomis ir sutinka bei neprieštarauja, kad laiduotojas prisiimtų įsipareigojimus pagal šią laidavimo sutartį“ yra nesąžininga ir negalioja nuo sutarties sudarymo momento.
11. Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovės apeliacinį skundą, 2021 m. gruodžio 16 d. nutartimi Alytaus apylinkės teismo 2021 m. rugsėjo 1 d. sprendimą pakeitė: panaikino teismo sprendimo dalį, kuria pirmosios instancijos teismas 2014 m. vasario 28 d. laidavimo sutarties Nr. 22279-LS-01 sąlygą „Laiduotojo sutuoktinė patvirtina, kad buvo supažindinta su visomis iš laidavimo sutarties kylančiomis teisėmis ir pareigomis ir sutinka bei neprieštarauja, kad laiduotojas prisiimtų įsipareigojimus pagal šią laidavimo sutartį“ pripažino nesąžininga ir negaliojančia nuo sutarties sudarymo momento, ir dėl šios dalies priėmė naują sprendimą – ieškovės ieškinį tenkino; priteisė ieškovei subsidarijai iš atsakovės 34 279,47 Eur skolą, 5 (penkių) procentų dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo; perskirstė bylinėjimosi išlaidas; kitą teismo sprendimo dalį paliko nepakeistą.
12. Kolegija nurodė, kad pasisako tik dėl apskųstos teismo sprendimo dalies teisėtumo ir pagrįstumo.
13. Kolegija pažymėjo, kad su atsakove nebuvo sudaryta nei vartojimo, nei laidavimo sutartis, nagrinėjamu atveju atsakovės atsakomybė kyla pagal [CK 3.109 straipsnio](#) 1 dalies 5 punkto nuostatas, jai pasirašius sutikimą dėl laidavimo sutarties sudarymo. Kolegija padarė išvadą, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai atsakovės sutikimą sudaryti laidavimo sutartį laikė vartojimo sutartimi ir taikė vartojimo sutartims taikomas nuostatas ([CK 6.228 straipsnis](#)).
14. Kolegija pažymėjo, kad įstatymas nereglamentuoja, koks turi būti vieno iš sutuoktinių sutikimas prievolei atsirasti, tačiau sutikimas turi būti aiškus, leidžiantis spręsti, jog jį davęs sutuoktinis žino, dėl kokios prievolės (apimtys, termino ir kitų sąlygų) jis sutinka, ir supranta tokio sutikimo davimo teisinius padarinius.
15. Kolegija nurodė, kad byloje nėra duomenų, jog atsakovės sutikimas buvo gautas dėl apgaulės ar suklaidinimo, naudojant smurtą ar spaudimą, to neneigė ir pati atsakovė, ji nurodė, jog duodant sutuoktiniui sutikimą sudaryti laidavimo sutartį jai jokios prievartos ar spaudimo nebuvo daroma. Taigi ji turėjo teisę ir neduoti sutikimo arba, esant bet kokioms abejonėms, pasiteirauti dėl tokio sutikimo davimo pasekmių. Dėl to kolegija nesutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, jog atsakovė neturėjo kito pasirinkimo, kaip duoti sutikimą sudaryti laidavimo sandorį. Kolegija vertino, kad atsakovė sutikimą sudaryti laidavimo sutartį davė gera valia, siekdama, kad jos sutuoktiniui priklausančiai bendrovei, kurioje jis buvo vienintelis bendrovės akcininkas, būtų suteikta paskola, taip pat vertino, kad atsakovė galėjo (turėjo) išsiaiškinti tokio sutikimo davimo pasekmes, tačiau taip nesielgė ir nesidomėjo savo teisių apsauga. Kolegija nurodė, kad nagrinėjamu atveju susidarė situacija, kad asmuo, turėdamas tikslą, jog jo sutuoktinis gautų paskolą, prieš pasirašant susitarimą sutiko su kreditoriaus sąlygomis, tačiau kai situacija tapo nepalanki, jis šias sąlygas laiko nesąžiningomis. Kolegija konstatavo, kad atsakovės atsakomybė ieškovei pagal laidavimo sutartį yra subsidarioji ir atsakovė ieškovei turi atsakyti subsidarijai.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

16. Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 16 d. nutartį ir palikti galioti Alytaus apylinkės teismo 2021 m. rugsėjo 1 d. sprendimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 16.1. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CK 3.109 straipsnio](#) 1 dalies 5 punktą, nepagrįstai nusprendė, kad atsakovė yra atsakinga už prievolę pagal laidavimo sutartį. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai vertino, kad atsakovė, pasirašydama laidavimo sutartyje,

davė sutuoktiniui sutikimą sudaryti laidavimo sutartį ir kad jos duotas sutikimas atitinka [CK 3.109 straipsnio 1 dalies 5 punkto](#) sąlygą, nustatančią prievolės vykdymą iš bendro sutuoktinių turto. Ieškovės suteikta paskola nebuvo susijusi su šeimos interesais, dėl to atsakovės prievolė galėjo atsirasti išimtinai jos valios išraiška – duoto sutikimo sutuoktiniui priimti laidavimo prievolę pagrindu. Atsakovės parašas laidavimo sutartyje dėl nesąžiningos laidavimo sutarties sąlygos neatitiko jos valios, laidavimo sutarties sąlyga yra nesąžininga, ieškovė nesuteikė jai būtinos ir reikalingos informacijos, dėl to parašas laidavimo sutartyje negali reikšti sutikimo sutuoktiniui sudaryti laidavimo sutartį, priimant išpareigojimus, atitinkančius reikalavimus, nustatytus [CK 3.109 straipsnio 2 dalies 5 punkte](#). Atsakovės parašas laidavimo sutartyje negali būti vertinamas kaip jos sutikimas sutuoktiniui sudaryti laidavimo sutartį, nes ieškovė neatskleidė atsakovei šio parašo reikšmės ir pasekmių. Atsakovė savo parašo prasmę suprato tik kaip jos informavimą apie sutuoktinio asmeninę prievolę, priimtą laidavimo sutartimi, kuria neatsiras prievolių atsakovei, kitu atveju ji nebūtų pasirašiusi, nes paskola juridiniam asmeniui nėra susijusi su šeimos interesais ir poreikiais. Laidavimo sutartyje atsakovė pasirašė ties žodžiais „Laiduotojo sutuoktinis“, tačiau nėra priedašo, kad laiduotojo sutuoktinis sutinka ir kad laiduotojo sutuoktiniui yra žinomos tokio sutikimo pasekmės. Pirmosios instancijos teismas pagrįstai laidavimo sutarties 19 punkte nurodytą sąlygą: „Laiduotojo sutuoktinė patvirtina, kad buvo supažindinta su visomis iš laidavimo sutarties kylančiomis teisėmis ir pareigomis ir sutinka bei neprieštarauja, kad laiduotojas priimtų išpareigojimus pagal šią laidavimo sutartį“ – pripažino nesąžininga, klaidinančia, nes tokia sąlyga reikšė, kad atsakovė prisiėmė visas atsirastančias prievolės ne tik už esamą paskolos sutartį, bet ir visas kitas, kurios bus sudarytos jos neinformavus ir nesupažindinus. Kaip laiduotojas laidavimo ir paskolos sutartyse, taip pat parašikoje gauti paskolą įvardytas atsakovės sutuoktinis D. J. Atsakovė suprato, kad jos sutuoktinis išimtinai asmeniškai priima atsakomybę pagal laidavimo sutartį už UAB „Dairesta“ prievolę. Apeliacinės instancijos teismas atsakovės parašą laidavimo sutartyje nepagrįstai įvertino kaip sutuoktinės sutikimą dėl laidavimo sandorio, sukeliantį sutuoktiniui pasekmes, ir tokiu vertinimu nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 10 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-161-378/2016](#) pateiktų išaiškinimų.

16.2. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias sutarčių aiškinimą ir vartojimo sutarties sampratą, padarė nepagrįstą išvadą, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai atsakovės sutikimą sudaryti laidavimo sutartį laikė vartojimo sutartimi ir taikė vartojimo sutartims taikomas nuostatas. Pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad laidavimo sutartis atsakovės atžvilgiu turi būti vertinama kaip vartojimo sutartis. Silpnės sandomio šalies apsaugos standartai gali būti taikomi laidavimo teisiniais santykiams, jeigu nustatoma, kad skolininkas ir laidavimo prievolę prisiėmęs asmenys yra fiziniai asmenys, sandorius sudarę tikslais, nesusijusiais su jų verslu, prekyba, amatu ar profesija, o dėl kreditoriaus santykio su pagrindiniu skolininku – kreditorius veikia verslo tikslais. Esant tokiam laidavimo sandoriui, t. y. kai ieškovas yra juridinis asmuo, veikiantis verslo tikslais, o atsakovė (laiduotojo sutuoktinė) yra fizinis asmuo, veikiantis ne verslo tikslais (silpnės šalies), būtina nustatyti, ar kreditorius teisės požiūriu veikė nepažeisdamas bendrųjų *bona fides* (visai atvirai, sąžiningai) bei sąžiningos verslo praktikos principų ([CK 6.158 straipsnio 1 dalis](#)), atskleidė reikšmingą informaciją sutarčiai sudaryti, išaiškino sutarties sąlygas ir jų sukeliamas pasekmes. Apeliacinės instancijos teismas nevertino laidavimo sutarties sąlygų nesąžiningumo aspektu, apsiribodamas formaliaja puse (atsakovės parašu laidavimo sutartyje) ir eliminuodamas pareigą aiškintis šio parašo atitiktį jos valios išraiškai ir laidavimo sutarties sąlygų atitiktį sąžiningumo kriterijui. Laidavimo sutarties sąlyga, kad atsakovė patvirtino, jog yra supažindinta su visomis iš laidavimo sutarties kylančiomis teisėmis ir pareigomis, yra nesąžininga, nes ši laidavimo sutartis, sukėlė atsakovui D. J. pasekmes pagal daugelį įvesnių sutarčių ir susitarimų, su kuriais atsakovė nebuvo supažindinta, apie juos nebuvo informuota.

16.3. Pirmosios instancijos teismas pažeidė ir netinkamai aiškino [CK 6.78, 6.87 straipsnius](#), reglamentuojančius prievolės užtikrinimą laidavimu ir laidavimo pabaigą. Atsakovė, gavusi palankų pirmosios instancijos teismo sprendimą, neturėjo pagrindo apskųsti teismo sprendimo dalies, kuria teismas motyvavo, kad laidavimo prievolė nepasibaigė paskolą refinansavus, nes teismo sprendimo rezoliucinė dalimi jos atžvilgiu ieškinys buvo atmetas. Paskolos refinansavimas reiškia kitos paskolos suteikimą turint tikslą padengti buvusią paskolą. Pirmosios instancijos teismas netinkamai nusprendė, kad refinansavus paskolą, t. y. 2016 m. gegužės 18 d. susitarimo Nr. 22279/S/01 pagrindu ieškovei suteikus juridiniam asmeniui naują paskolą, didesnės, nei buvo negrąžinta paskolos dalis, sumos, skolininkui ir laiduotojui buvo suteiktos palankesnės sąlygos, dėl to laidavimo sutartis, kaip pažymėjo teismas, nepasibaigė. Teismas nepagrįstai nusprendė, kad laiduotojui, o kartu ir jo sutuoktinei galioja ta pati laidavimo sutartis, sudaryta 2014 m. vasario 28 d. mažesnės apimties prievolei pagal pirmąją paskolos sutartį Nr. 14-0046 užtikrinti, nes nauja paskolos sutartimi buvo nustatytos skolininko ir laiduotojo atsakomybė lengvinančios sąlygos: sumažėjo palūkanų norma, buvo pakeistas skolos mokėjimo grafikas. Laidavimu užtikrinta prievolė pagal 2014 m. vasario 28 d. paskolos sutartį Nr. 14-0046 pasibaigė skolininkui visiškai padengus paskolą, tai patvirtina pinigų įnešimo skolai padengti dokumentai. Pagal naujai sudarytą 2016 m. gegužės 18 d. susitarimą dėl naujos paskolos suteikimo laidavimo prievolė neturėjo tęstinumo, nes laiduotojo atsakomybė padidėjo ir nei laiduotojas, nei jo sutuoktinė tokio dydžio prievolei laiduoti sutikimo nedavė, atsakovė net nebuvo informuota apie susitarimus ir sutartis, sudarytas tarp ieškovės ir laiduotojo, jai nebuvo žinoma apie naujos (didesnės) paskolos suteikimą ir jos sąlygas. Laikydama atsakovę atsakinga pagal laidavimo sutartį, sudarytą su atsakovu, ieškovė nevykdė nei bendradarbiavimo, nei informavimo pareigos, nauja sutartimi padidinus prievolę laiduotojui D. J., ieškovė negali turėti pagrįstų teisėtų lūkesčių, kad atsakovės atsakomybė pagal laidavimo sutartį tęsiasi, nors prievolė žymiai padidėjo.

17. Ieškovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo atsakovės kasacinį skundą atmesti, Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 16 d. nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

17.1. Tais atvejais, kai sandoriui sudaryti yra duotas kito sutuoktinio sutikimas, nors jis ir neprivalomas, iš tokio sandorio kylanti prievolė priskirtina pirmajai prievolių grupei pagal [CK 3.109 straipsnio 1 dalies 5 punktą](#), t. y. prievolėms, atsiradusioms iš sandorių, sudarytų vieno sutuoktinio, kai yra kito sutuoktinio sutikimas, todėl tokiu atveju nereikia nustatyti, ar toks sandoris buvo sudarytas šeimos interesais. Atsakovė turėjo teisę ir neduoti sutikimo arba, esant bet kokioms abejonėms, pasiteirauti dėl tokio sutikimo davimo pasekmių, tačiau to neatliko ir dėl to turi priimti jai kylančias dėl tokio sutikimo neigiamas pasekmes. Sutiktina su apeliacinės instancijos teismo išvadomis, kad atsakovė sutikimą sudaryti laidavimo sutartį davė geranoriškai (be prievartos), kad atsakovė yra darbingo amžiaus, pakankamą išsilavinimą turintis asmuo, sveikatos sutrikimai sutikimo pasirašymo laikotarpiu taip pat nenustatyti, todėl galėjo (turėjo) išsiaiškinti tokio sutikimo davimo pasekmes, tačiau taip nesielgė ir nesidomėjo savo teisių apsauga bei situacijai tapus nepalankiai ji tokį sutikimą laiko nesąžiningu.

17.2. Teismui konkrečiu atveju sprendžiant, ar sudaryta sutartis yra vartojimo, būtina identifikuoti sutarties šalis (vartotoją ir prekių (paslaugų) tiekėją) ir nustatyti, kokio tikslo, sudarydama sutartį, siekia viena iš sutarties šalių – vartotojas. Nagrinėjamos bylos atveju kvalifikuojant laidavimo sutartį kaip vartojimo, būtina vertinti ne kokių tikslų buvo sudaryta pati paskolos sutartis, o kokių tikslų veikė asmuo (asmenys), sudarydamas (-i) laidavimo sutartį. Atsakovą D. J. (atitinkamai ir jo sutuoktinę I. J.) su kredito gavėja (skolininke) UAB „Dairesta“ siejo funkcinio pobūdžio ryšiai, o priimti išpareigojimai yra susiję su atsakovo D. J. profesine veikla (įmonės valdymu, pelno siekimu ir t. t.). Byloje nėra jokių įrodymų, kurie paneigtų aplinkybę, jog D. J. laidavimo sutartį sudarė nesiekdamas savo valdomai (turimai) įmonei ekonominės naudos, o dėl kitų išimtinai asmeninių priežasčių. Dėl to laidavimo sutartis nebuvo vartojimo sutartis, o atsakovė nėra vartotoja. Atsakovė I. J. sutikimą davė laisva valia, gavo laidavimo sutarties egzempliorių, turėjo galimybę perskaityti sutartį ir t. t., turėjo galimybę esant neaiškumų paprašyti pasiaiškinti tokio sutikimo davimo pasekmes, kokia atsakomybė kils ir pan., tačiau jokios informacijos iš ieškovės nepasirė, nesidomėjo savo teisių apsauga, todėl laikytina, jog jai pakako informacijos ir ji suprato tokio sutikimo davimo teises pasekmes.

17.3. Atsakovė kasaciniame skunde iš esmės skundžia pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl laidavimo sutarties pabaigos, ši dalis nebuvo peržiūrėta apeliacine tvarka, o tai prieštarauja Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 341 straipsniui. Atsakovė nebuvo sudariusi tiesiogiai laidavimo sutarties (ji nebuvo laiduotoja), ji tik davė rašytinį sutikimą sudaryti sutuoktiniui

laidavimo sutartį, todėl kelti klausimo dėl laidavimo sutarties pabaigos ji taip pat negali. Jei kasacinis teismas laikys, kad kasacija šiuo klausimu galima, ieškovė nurodo, kad atsakovės nurodomi argumentai dėl laidavimo sutarties pabaigos yra nepagrįsti. Iš pateiktų į bylą sąskaitos išrašų matyti, kad 2014 m. vasario 28 d. paskolos sutarties Nr. 14-00046 pagrindu ieškovė trečiajam asmeniui 2014 m. kovo 19 d. pervedė 180 000 Lt (52 131,60 Eur) sumą. Prie šios paskolos sutarties ieškovė su trečiuoju asmeniu 2016 m. gegužės 18 d. sudarė papildomą susitarimą Nr. 22279/S/01, kuriuo buvo pakeistos paskolos grąžinimo sąlygos: paskolos suma 180 000 Lt konvertuota į 52 131,60 Eur, pakeistas sąskaitos numeris, metinė palūkanų norma sumažėjo nuo 6,3 proc. iki 5,2 proc., marža sumažėjo nuo 5,44 proc. iki 4,94 proc., pradinė kintamoji palūkanų dalis sumažėjo nuo 0,86 proc. iki 0,26 proc., pasikeitė palūkanų keitimo periodiskumas ir data. Iš pateiktų į bylą įrodymų matyti, jog 2016 m. gegužės 18 d. susitarimu Nr. 22279/S/01 buvo keista 2014 m. vasario 28 d. paskolos sutartis Nr. 14-00046. Šiuo susitarimu buvo atkurtas kredito likutis iki piminės kredito sumos, t. y. 52 131,60 Eur, nauja paskolos sutartis nebuvo sudaryta. Byloje esantys įrodymai (kvitai) patvirtino atliktas operacijas (buvo vienos buhalterinės sąskaitos uždarymas, o kitos atidarymas), bet tai savaime negali būti laikoma faktu, kad tai buvo naujos paskolos išdavimas. Teisiniu požiūriu atliktos operacijos negali būti laikomos įrodymu apie prievolės įvykdymą, nes pagal [CK 6.123 straipsnio](#) 1 dalį prievolė pasibaigia, kai yra tinkamai įvykdoma. Byloje nėra jokių įrodymų apie tai, kad prievolė būtų pasibaigusi – ji būtų visiškai grąžinta ir kad ieškovė būtų išdavusi pakvitavinimą apie prievolės įvykdymą. Dėl paskolos pakeitimo (refinansavimo) sumažėjo palūkanų norma, sumažėjo kintamoji palūkanų dalis ir buvo atidėtas pastoviųjų įmokų mokėjimas 6 mėnesių laikotarpiui, todėl nebuvo jokių prievolės pakeitimų, kurie būtų pagrindas taikyti [CK 6.87 straipsnio](#) 4 dalį.

17.4. Nepagrįstas kasacinio skundo argumentas, kad ieškovei ir atsakovui D. J. nebuvo žinoma apie vėlesnius paskolos sutarties pakeitimus ir kad jie nebuvo apie tai informuoti. Laiduotojas (atsakovas) D. J. buvo UAB „Dairesta“ vadovas ir akcininkas ir jis kreipėsi į ieškovę dėl paskolos sutarties sąlygų pakeitimo. 2016 m. gegužės 18 d. susitarimo sudarymas ir kredito pertvarkymas nedarė įtakos 2014 m. vasario 28 d. laidavimo sutarčiai Nr. 22279-S-01. Pertvarkyti kreditą (šiuo atveju atkurti sumą iki pradinio kredito sumos) laiduotojo sutikimo nereikėjo (Laidavimo sutarties 18 punktas).

18. Kitų atsiliepimų į kasacinį skundą [CPK](#) 351 straipsnyje nustatyta tvarka negauta.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl laidavimo sutartyje duoto laiduotojo sutuoktinės sutikimo teisinio kvalifikavimo

19. Teismų praktikoje nuosekliai pažymima, jog tam, kad asmens, kuris kreipėsi į teismą, pažeistos teisės ar teisėto intereso gynybos reikalavimas būtų patenkintas, turi būti identifiкуotas materialusis teisinis santykis, kuris sieja ginčo šalis, ir iš jo kylanti ieškovo reikalavimo teisė (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 26 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-117-687/2016](#); 2016 m. liepos 7 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-358-248/2016](#) 28 punkta).
20. Teisinė byloje kilusio ginčo kvalifikacija nėra savitiksė, ji neskirta vien tik atitinkamoms teisės normoms pritaikyti; jos tikslas – identifiкуoti teisinius santykius tam, kad ginčas būtų teisingai išspręstas taikant būtent konkrečius teisinius santykius reguliuojančias teisės normas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. liepos 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-516-701/2020, 27 punktas). Tinkamas įstatymo ginčui kvalifiкуoti taikymas yra tiesiogiai įvardytas kaip vienas iš civilinio proceso tikslų (žr. [CPK](#) 2 straipsnį). Be to, priklausomai nuo materialiojo teisinio santykio, iš kurio yra kildinamas konkretus civilinis ginčas, skiriasi civilinių teisių gynimo būdai ir jų taikymo sąlygos, todėl tinkamas ginčo santykio teisinis kvalifikavimas kartu yra būtinoji ir kitų civilinio proceso tikslų – ginti asmenų, kurių materialiosios subjekcinės teisės ar įstatymų saugomi interesai pažeisti ar ginčijami, interesus ir kuo greičiau atkurti teisinę taiką tarp ginčo šalių – užtikrinimo sąlyga.
21. Nagrinėjamoje byloje nustatytos teisiskai reikšmingos aplinkybės, kad ieškovė su trečiuoju asmeniu 2014 m. vasario 28 d. sudarė paskolos sutartį Nr. 14-00046, pagal kurią ieškovė suteikė trečiajam asmeniui 180 000 Lt (52 131,60 Eur) paskolą iki 2019 m. vasario 10 d. Ieškovė su atsakovu D. J. 2014 m. vasario 28 d. sudarė laidavimo sutartį Nr. 22279-S-01, kuria atsakovas įsipareigojo atsakyti ieškovei kaip solidarį prievolę su paskolos gavėja UAB „Dairesta“ turintis bendraskolis, jeigu paskolos gavėja tinkamai neįvykdys prievolių pagal paskolos sutartį. Šioje laidavimo sutartyje pasirašė ir atsakovo D. J. sutuoktinė atsakovė I. J. Laidavimo sutartyje buvo įtvirtinta sąlyga, jog „laiduotojo sutuoktinė patvirtina, kad buvo supažindinta su visomis iš laidavimo sutarties kylančiomis teisėmis ir pareigomis ir sutinka bei neprieštarauja, kad laiduotojas prisiimtų įsipareigojimus pagal šią laidavimo sutartį“.
22. Kasaciniame skunde keliamas atsakovės I. J. parašu patvirtinto sutikimo laidavimo sutartyje kvalifikavimo klausimas. Atsakovė kasaciniame skunde nurodo, kad jos parašu patvirtintas sutikimas laidavimo sutartyje turi būti laikomas vartojimo sutartimi, kuriai turi būti taikomi vartojimo sutarčių instituto apsaugos aspektai ir vartotojo apsaugą įtvirtinančios teisės normos, tarp jų nesąžiningų sutarties sąlygų kontrolė. Atsiliepime į kasacinį skundą ieškovė nurodo, kad atsakovą D. J. (atitinkamai ir jo sutuoktinę atsakovę I. J.) su kredito gavėja (skolininke) UAB „Dairesta“ siejo funkcinio pobūdžio ryšiai, o prisiimti įsipareigojimai yra susiję su atsakovo D. J. profesine veikla. Ieškovės teigimu, byloje nėra jokių įrodymų, kurie paneigtų aplinkybę, jog D. J. laidavimo sutartį sudarė nesiekdamas savo valdomai įmonei ekonominės naudos, o dėl kitų išimtinai asmeninių priežasčių, todėl laidavimo sutartis nelaikytina vartojimo sutartimi, o atsakovė nėra vartotoja.
23. [CK 1.63 straipsnio](#), reglamentuojančio sandorių sampratą ir rūšis, 1 dalyje nustatyta, kad sandoriais laikomi asmenų veiksmai, kuriais siekiama sukurti, pakeisti arba panaikinti civilines teises ir pareigas. Kasacinis teismas, aiškindamas sandorio sampratą reglamentuojančias materialiosios teisės normas, yra nurodęs, kad esminis sandorio požymis, skiriantis jį nuo kitų teisinių veiksmų, yra jo subjektų valia, nukreipta civilinėms teisėms ar pareigoms sukurti, pakeisti arba panaikinti ([CK 1.63 straipsnio](#) 1 dalis). Sandorio sudarymo priežastis paprastai yra sandorį sudarančių asmenų poreikiai (interesai), formuojantys vidinę sandorio dalyvių valią ir nulemiantys sandorio pagrindą (teisinį tikslą). Neturintys esminio valios elemento – siekio sukurti tam tikras civilines teises ir pareigas – veiksmai nėra sandoriai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-546-915/2015](#); 2018 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-442-313/2018](#), 44 punktas; 2019 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-366-823/2019](#), 30 punktas).
24. Sandoriai gali būti vienašaliai, dvišaliai ir daugiašaliai ([CK 1.63 straipsnio](#) 2 dalis). Vienašaliu laikomas sandoris, kuriam sudaryti būtina ir pakanka vienos šalies valios. Iš vienašalio sandorio atsiranda pareigos jį sudariusiam asmeniui. Kitiems asmenims iš vienašalio sandorio pareigos atsiranda tik įstatymų nustatytais atvejais arba kai tie asmenys sutinka ([CK 1.63 straipsnio](#) 4 dalis).
25. Vadovaujantis [CK 1.63 straipsnio](#) 5 dalimi, vienašaliams sandoriams prievolės ir sutartis reglamentuojančios teisės normos taikomos tiek, kiek tai neprieštarauja įstatymams ir vienašalio sandorio esmei.

26. Vienašalis sandoris, kai jį sudaręs asmuo įsipareigoja kitam asmeniui, gali būti prievolinio teisinio santykio atsiradimo teisinis pagrindas. Europos sutarčių teisės principų PECL 2:107 straipsnyje yra nurodoma, kad pažadas, kuriuo siekiama įsipareigoti be akceptavimo, yra privalomas. Lietuvos teisėje vienašalis įsipareigojimas laikomas vienašaliu sandoriu, sukuriančiu prievolės tarp jį sudariusio ir kito (trečiojo) asmens atsiradimą, jeigu šis pažadas yra pakankamai apibrėžtas ir išreiškia jį davusio asmens ketinimą įsipareigoti. Tam, kad vienašalis sandoris, kaip asmens valios sukurti vienašalį įsipareigojimą išraiška, būtų teisiskai įpareigojantis, paprastai nereikalingas kito asmens sutikimas, kadangi tokio sandorio sudarymas nelemia pareigų kitam asmeniui atsiradimo, o juo sukuriamą prievolę yra vienašalė. Dėl tokio vienašalio sandorio jį sudariusiam asmeniui atsiranda pareiga kito asmens naudai atlikti tam tikrą veiksmą arba susilaikyti nuo jo, o kitas asmuo įgyja savarankišką teisę reikalauti vienašaliame sandoryje nustatytos jį sudariusio asmens pareigos įvykdymo.
27. Bendrųjų principų sistemos projekto (angl. *Draft Common Frame of Reference*, sutrumpintai – DCFR) II.–4:301 straipsnyje įtvirtinti reikalavimai, keliama vienašaliams teisiniams aktams (angl. *unilateral juridical acts*). Pirmasis reikalavimas yra susijęs su asmens valia. Tai reikalavimas, kad tokį veiksmą atliekančio asmens valia būtų nukreipta į siekį įsipareigoti arba sukurti kitas teises pasekmes. Antrasis reikalavimas – tai reikalavimas, kad toks valios išreiškimas būtų pakankamai aiškus. Trečia, tai reikalavimas, kad apie tokį vienašalį teisinį veiksmą būtų žinoma asmeniui, kuriam jis adresuotas, o jei toks veiksmas yra adresuotas visuomenei, jis turi būti išviešintas reklamos, viešo pranešimo ar kitu būdu. DCFR II.–4:302 straipsnyje įtvirtinta, kad asmens valia įsipareigoti arba sukurti kitas teises pasekmes nustatoma iš šalies pranešimų arba elgesio, kaip juos protingai būtų supratus asmuo, kuriam šie teisiniai veiksmai yra adresuojami (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-366-823/2019](#), 35 punktas).
28. Teisėjų kolegija pažymi, kad atsakovės I. J. parašu išreikštas sutikimas laidavimo sutartyje yra laikytinas vienašaliu sandoriu. Šis atsakovės sutikimas yra įtvirtintas ieškovės ir atsakovo D. J. 2014 m. vasario 28 d. laidavimo sutartyje, yra jos dalis. Šiuo sutikimu buvo patvirtinta laidavimo sutartyje nustatyta sąlyga, kad laiduotojo sutuoktinė patvirtina, jog buvo supažindinta su visomis iš laidavimo sutarties kylančiomis teisėmis ir pareigomis ir sutinka bei neprieštarauja, kad laiduotojas prisiimtų įsipareigojimus pagal šią laidavimo sutartį. Šis vienašalis sandoris sukuria pareigas ir teises pasekmes atsakovei: remiantis [CK 3.109 straipsniu](#) 1 dalies 5 punktu laidavimo prievolė tampa bendrąja sutuoktinių prievole ir pagrindu laidavimu užtikrintą prievolę vykdyti iš bendro sutuoktinių turto (žr. šios nutarties 48–52 punktus). Tai reiškia, kad šio vienašalio sandorio pagrindu tarp atsakovės I. J. ir kitų laidavimo sutarties šalių atsirado prievoliniai teisiniai santykiai, o atsakovės duotas sutikimas, esant tam pagrindui, gali būti kvalifikuojamas kaip vartojimo sutartis ir, jį taip kvalifikavus, turi būti vertinamas taikant vartotojų apsaugą įtvirtinančias teises normas. Dėl to nepagrįstais pripažintini apeliacinės instancijos teismo argumentai, kad nagrinėjamu atveju atsakovės duotas sutikimas laidavimo sutartyje *per se* (pats savaime) nėra vartojimo sutartis ir jam negali būti taikomos vartojimo sutarčių instituto teisės normos.
29. Kasacinio teismo praktikoje, remiantis teisės aktuose pateikta vartojimo sutarties samprata, suformuluoti esminiai požymiai, kuriuos atitinkanti sutartis kvalifikuojama kaip vartojimo: pirma, prekes ar paslaugas įsigyja fizinis asmuo; antra, fizinis asmuo prekes ir paslaugas įsigyja ne dėl savo ūkinės komercinės ar profesinės veiklos, o savo asmeniniams, šeimos, namų ūkio poreikiams tenkinti; trečia, prekes ar paslaugas teikia verslininkas (fizinis ar juridinis asmuo, veikiantis verslo tikslais) (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. liepos 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-358-248/2016](#), 31, 32 punktas; 2018 m. liepos 25 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-274-403/2018](#), 29 punktas, kt.). Teismui konkrečiu atveju sprendžiant, ar sudaryta sutartis kvalifikuotina kaip vartojimo, būtina identifikuoti sutarties šalis (vartotoją ir prekių (paslaugų) tiekėją) ir nustatyti, kokio tikslo, sudarydama sutartį, siekia viena iš sutarties šalių – vartotojas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 16 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-206/2014](#); 2019 m. spalio 29 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-321-687/2019](#) 26 punktą). Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad jeigu kyla abejonių dėl fizinio asmens prekės (paslaugos) įsigijimo (naudojimo) tikslo, teismas turi vertinti visas reikšmingas konkrečios sutarties sudarymo aplinkybes, sutarties turinį, pobūdį, šalių elgesį po sutarties sudarymo, galimus tikslus ir pan. ([CK 6.193 straipsnis](#)) ir, remdamasis faktinių bylos duomenų ir nustatytų aplinkybių visuma, spręsti, koks buvo sutarties tikslas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-397/2011](#); 2020 m. gegužės 20 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-161-403/2020](#) 22 punktas).
30. Taigi fizinio asmens, kaip vartotojo, teisės ginamos tada, kai jis prekes ar paslaugas įsigyja asmeniniams, šeimos, namų ūkio poreikiams tenkinti. Vartotojo teisių gynimas vertintinas kaip viešasis interesas, svarbus ne tik pačiam vartotojui, bet ir didelei visuomenės daliai. Vartojimo sutarčių instituto tikslas yra remiantis specialiais teisiniais instrumentais atkurti sutarties šalių pusiausvyrą ir taip užtikrinti vartotojo, kaip silpnesniosios šalies, teisių ir teisėtų interesų apsaugą. Vartotojo teisių apsauga užtikrinama taikant bendrąsias vartotojų teisių apsaugos normas, leidžiančias sutartį priskirti prie vartojimo sutarčių grupės apskritai ir sudarančias pagrindą taikyti bendrąsias vartotojų teisių apsaugos (gynimo) priemones ir specifines, tik atskiroms vartojimo sutarčių rūšims būdingas nuostatas bei specialius konkrečiai vartojimo sutarčių rūšiai būdingus silpnesniosios sutarties šalies teisių gynimo būdus (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 14 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-7-149-706/2015](#) ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką).
31. Pagal kasacinio teismo teisės aiškinimo ir taikymo praktiką teismas *ex officio* (pagal pareigas) turi kvalifikuoti vartojimo sutartis ir atlikti tokių sutarčių nesąžiningų sąlygų kontrolę pagal [CK 6.188 straipsnio 2 dalyje](#) (galiojusio iki 2014 m. birželio 13 d.) (šiuo metu galiojančio [CK 6.228⁴ straipsnio 2 dalyje](#)) išdėstytus kriterijus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-272/2011](#); 2012 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-156/2012](#); 2017 m. gegužės 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-245-611/2017](#), 28 punktas).
32. Esminis vartojimo sutarčių instituto ypatumas ir vartotojo teisių gynimo teisinis mechanizmas yra įstatyme įtvirtintas nesąžiningų sutarčių sąlygų draudimas ir tokių sąlygų neprivalomumas vartotojui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 25 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-274-403/2018](#), 40 punktas). Sąlygų nesąžiningumą vartojimo sutartyse reglamentuojantis [CK 6.228⁴ straipsnis](#) įgyvendina 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos Direktyvą 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (toliau – Direktyva 93/13/EEB). Pagal nusistovėjusią Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką, nacionalinis teismas, taikydamas nacionalinės teisės aktus, ypač nacionalinio įstatymo, priimto konkrečiai direktyvai (-oms) įgyvendinti, nuostatas, turi pareigą jas aiškinti kuo labiau atsižvelgdamas į susijusios direktyvos tekstą ir tikslą, kad būtų pasiektas joje nustatytas rezultatas (žr., be kita ko, ESTT 2005 m. kovo 10 d. sprendimo byloje *Vasiliki Nikoloudi prieš Organismos Tilepikoinonion Ellados AE*, C-196/02, 73 punktą; 2010 m. sausio 28 d. sprendimo byloje *Uniplex (UK) Ltd prieš NHS Business Services Authority*, C-406/08, 45–46 punktus ir juose nurodytą ESTT praktiką). Taip pat turi būti atsižvelgta ir į atitinkamą ESTT praktiką, suformuotą aiškinant direktyvų, kurios įgyvendintos konkrečioje byloje taikytinai nacionalinės teisės aktais, nuostatas.
33. Teisingumo Teismas Direktyvos 93/13/EEB nuostatų aiškinimo kontekste yra konstatavęs, kad vienodos teisės normos dėl nesąžiningų sąlygų turėtų būti taikomos „visoms <...> sutartims“, pardavėjų ar tiekėjų sudaromoms su vartotojais, kaip jie apibrėžti šios direktyvos 2 straipsnio b ir c punktuose (Teisingumo Teismo 2015 m. lapkričio 19 d. nutarties byloje *Dumitru Tarcu ir Ileana Tarcu prieš Banca Comerciala Intesa Sanpaolo Rom?nia SA ir kt.*, C 74/15, 21 punktas).
34. Sąvoka „vartotojas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 93/13/EEB 2 straipsnio b punktą, yra objektyvus pobūdžio. Ginčą dėl sutarties nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į įrodymų visumą ir, be kita ko, šios sutarties sąlygas, turi patikrinti, ar paskolos gavėjas gali būti laikomas vartotoju, kaip jis suprantamas pagal minėtą direktyvą. Tai darydamas, nacionalinis teismas turi atsižvelgti į visas konkrečias atvejo aplinkybes, galinčias atskleisti, kokiu tikslu prekė ar paslauga įgyta (žr. Teisingumo Teismo 2015 m. rugsėjo 3 d. sprendimo byloje *Hora?iu Ovidiu Costea prieš SE Volksbank Rom?nia SA*, C 110/14, 21–23 punktus).
35. Sutarties dalykas neturi reikšmės nustatant šios direktyvos taikymo sritį. Taigi, sutartys, kurioms taikoma Direktyva 93/13/EEB, šioje direktyvoje apibrėžiamos remiantis jas sudarančių asmenų statusu pagal tai, ar jie veikia vykdydami savo profesinę veiklą (minėtos nutarties

byloje *Tarc?u* 22, 23 punktai).

36. Teisėjų kolegija pažymi, kad Teisingumo Teismas, aiškindamas Direktyvą 85/577/EEB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su sutartinėmis, sudarytomis ne prekybai skirtose patalpose (Direktyva 85/577/EEB panaikinta priėmus 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2011/83/ES dėl vartotojų teisių), konstatavo, kad garantija, kurią suteikia fizinis asmuo ne verslo ar profesijos tikslais, bet garantuodamas paskolos, sudarytos kito asmens verslo ar profesijos tikslais, grąžinimą, nepatenka į Direktyvos 85/577/EEB reguliavimo sferą (Teisingumo Teismo 1998 m. kovo 17 d. sprendimas byloje *Bayerische Hypotheken – und Wechselbank AG prieš Edgar Dietzinger*, C-45/96, 23 punktas). Taigi tais atvejais, kai garantuojama verslo paskola, asmuo, suteikęs tokią garantiją, negali būti laikomas vartotoju.
37. Tačiau vėlesnėje Teisingumo Teismo praktikoje jau aiškinant Direktyvos 93/13/EEB nuostatas vartotoju pripažintas fizinis asmuo, užtikrinantis įsipareigojimą, kuriuos pagal kredito sutartį prisiėmė verslininkas (t. y. komercinė bendrovė) bankui, įvykdymą (pirmiau minėta nutartis byloje *Tarc?u*). Remiantis Teisingumo Teismo išaiškinimais, sutartys, kurioms taikoma Direktyva 93/13/EEB, apibrėžiamos remiantis jas sudarančių asmenų statusu pagal tai, ar jie veikia verslo, prekybos arba profesijos tikslais. Šis kriterijus atitinka idėją, kuria pagrįsta šioje direktyvoje nustatyta apsaugos sistema, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo ar tiekėjo tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl turimos informacijos, taigi jis priverstas sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto parengtomis sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui (žr. sprendimo byloje *Asbeek Brusse ir de Man Garabito*, C-488/11, 30, 31 punktus ir sprendimo byloje *Siba*, C-537/13, 21, 22 punktus). Ši apsauga ypač svarbi banko su vartotoju sudarytos hipotekos ar laidavimo sutarties atveju. Iš tiesų tokia sutartis grindžiama asmeniniu laiduotojo įsipareigojimu sumokėti trečiojo asmens prisiimtą skolą. Taip įsipareigojęs asmuo prisiima didelės apimties pareigas, dėl kurių jo paties turtui atsiranda finansinė rizika, kurią dažnai sunku apibrėžti (minėtos nutarties byloje *Tarc?u* 23, 24, 25 punktai).
38. Atsakydamas į klausimą, ar fizinis asmuo, užtikrinantis įsipareigojimą, kuriuos pagal kredito sutartį bankui prisiėmė komercinė bendrovė, įvykdymą, gali būti laikomas „vartotoju“, Teismas išaiškino, kad hipotekos ar laidavimo sutartis, jei dėl jos dalyko ją galima laikyti pagrindinę sutartį, pagal kurią atsirado skola, papildančia sutartinę, susitariančių šalių poziciją, yra atskira sutartis, nes ją sudarė ne pagrindinės sutarties šalys, bet kiti asmenys. Taigi, atsižvelgiant į hipotekos ar laidavimo sutarties šalis, reikia įvertinti, koks jų statusas. Teismas nusprendė, kad Direktyva 93/13/EEB gali būti taikoma hipotekos ar laidavimo sutartims, sudarytai fizinio asmens su kredito įstaiga siekiant užtikrinti įsipareigojimą, kuriuos pagal kredito sutartį prisiėmė komercinė bendrovė šiai įstaigai, įvykdymą, jei šis fizinis asmuo veikė siekdamas tikslų, kurie nesusiję su profesine veikla, ir jo su minėta bendrove nesieja jokie funkcinio pobūdžio ryšiai (minėtos nutarties byloje *Tarc?u* 26, 30 punktai).
39. Savo esme analogiškos pozicijos Teisingumo Teismas laikėsi ir vėlesnėje savo praktikoje (Teisingumo Teismo 2016 m. rugsėjo 14 d. nutartis byloje *Pavel Dumitra? ir Mioara Dumitra? prieš BRD Groupe Soci t  G n rale – sucursala Satu Mare*, C-534/15). Taip pat Teisingumo Teismas yra išaiškinęs, kad sąvoka „vartotojas“ apima ir fizinį asmenį, kuris dėl novacijos sudarė sutartį su komercine kredito įstaiga ir įsipareigojo grąžinti kreditus, pirmiau suteiktus vienai komercinei bendrovei, kad ji galėtų vykdyti savo veiklą, kai šis fizinis asmuo su minėta bendrove nėra akivaizdžiai susijęs, bet ėmėsi tokių veiksmų ne dėl savo profesinės veiklos, o dėl ryšių, ji siejančių su asmeniu, kontroliavusiu minėtą bendrovę, ir su asmeniu, pasirašiusiu su pirminėmis kredito sutartimis susijusias sutartis (laidavimo, nekilnojamojo turto įkeitimo (hipotekos) sutartis) (Teisingumo Teismo 2017 m. balandžio 27 d. nutartis byloje *Michael Tibor Bachman prieš FAER IFN SA* C-535/16).
40. Minėta, kad sąvoka „vartotojas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 93/13/EEB 2 straipsnio b punktą, yra objektyvaus pobūdžio. Ji turi būti vertinama atsižvelgiant į funkcinį kriterijų, pagal kurį reikia įvertinti tai, ar nagrinėjami sutartiniai santykiai priskirtini prie veiklos, kuri nesusijusi su profesine veikla (žr. 2015 m. lapkričio 19 d. nutarties byloje *Tarc?u*, C?74/15, EU:C:2015:772, 27 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
41. Fizinio asmens, kuris įsipareigojo užtikrinti komercinės bendrovės įsipareigojimų įvykdymą, atveju nacionalinis teismas turi nustatyti, ar šis asmuo veikė vykdydamas savo profesinę veiklą, ar dėl funkcinio ryšio su šia bendrove, pavyzdžiui, ją valdė arba reikšmingai dalyvavo valdant jos įstatinį kapitalą, ar jis veikė siekdamas privačių tikslų (2015 m. lapkričio 19 d. nutartis byloje *Tarc?u*, C?74/15, EU:C:2015:772, 29 punktas; 2016 m. rugsėjo 14 d. nutartis byloje *Pavel Dumitra? ir Mioara Dumitra? prieš BRD Groupe Soci t  G n rale – sucursala Satu Mare*, C-534/15, 34 punktas).
42. Atsižvelgdama į tai, kad šios nutarties 37–41 punktuose nurodyta Teisingumo Teismo praktika yra vėlesnė ir susijusi su šioje nagrinėjamoje byloje aktualiomis Direktyvos 93/13/EEB nuostatomis, teisėjų kolegija vadovaujasi nurodyta Teisingumo Teismo praktika ir konstatuoja, kad nagrinėjamu atveju atsakovės duoto sutikimo laidavimo sutartyje vertinimas kaip duotas vartojimo tikslais priklauso nuo aplinkybių, kokių tikslu ji veikė, duodama savo sutikimą, nustatymo ir įvertinimo. Nustatant ir vertinant šį tikslą turi reikšmės aplinkybė, ar atsakovė davė sutikimą laidavimo sutartyje turėdama funkcinio ryšių su verslu, kuriam finansuoti tarp ieškovės ir trečiojo asmens UAB „Dairesta“ 2014 m. vasario 28 d. buvo sudaryta paskolos sutartis Nr. 14-00046, iš kurios trečiajam asmeniui kylančių prievolių tinkamas įvykdymas buvo užtikrintas atsakovo D. J. 2014 m. vasario 28 d. sudaryta laidavimo sutartimi Nr. 22279-LS-01. Pagrindas konstatuoti funkcinio ryšių su verslu turėjimą yra ir tokiu atveju, kai sandomi sudaręs asmuo yra įmonės, gavusios pirmąją paskolą, akcijų, esančių bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, bendraturtis, nes taip per bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybę jis yra susijęs su ta įmone.
43. Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas, atsakovės duotą sutikimą sutuoktiniui sudaryti laidavimo sutartį vertindamas kaip atitinkantį vartojimo sutarties požymius ir kvalifikuodamas kaip vartojimo sutartį, nurodė, kad: byloje nėra nustatyta, jog atsakovė būtų susijusi funkciniais ryšiais su verslu, kuriam finansuoti buvo sudaryta paskolos sutartis; paskolos sutartis buvo sudaryta tarp ieškovės ir trečiojo asmens UAB „Dairesta“, kurios vadovu, akcininku buvo atsakovės sutuoktinis D. J.; atsakovė, duodama sutikimą, jog sutuoktinis sudarytų laidavimo sutartį, šia sutartimi nesiekė verslo tikslų, bet siekė išspręsti šeimos (suprantant ją plačiąja prasme, nes tai buvo sutuoktinio verslas, iš kurio buvo gaunamos pajamos) skolinių įsipareigojimų situaciją. Tačiau pirmosios instancijos teismas netyrė ir nenustatė, kada buvo įsteigtas trečiasis asmuo UAB „Dairesta“, kada ir kokių teisiniu pagrindu atsakovės sutuoktinis D. J. tapo šios bendrovės akcininku, ar tai įvyko po atsakovų santuokos sudarymo, ar bendrovės akcijoms taikytinas įstatymų nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas ir jos yra bendroji jungtinė atsakovų nuosavybė, ir t. t. Tuo tarpu, kaip jau minėta, aktualų šiai bylai išspręsti funkcinio ryšių su verslu turėjimą yra pagrindas konstatuoti ir tokiu atveju, kai sandomi sudaręs asmuo yra įmonės, gavusios pirmąją paskolą, akcijų, esančių bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, bendraturtis.
44. Apeliacinės instancijos teismas, padaręs išvadą, kad atsakovės duotas sutikimas laidavimo sutartyje *per se* nėra vartojimo sutartis, faktinių bylos aplinkybių dėl atsakovės funkcinio ryšių su trečiuoju asmeniu UAB „Dairesta“ netyrė ir nevertino, nurodyto atsakovės sutikimo vartojimo teisiniu santykiu aspektu apskritai nenagrinėjo.
45. Teisėjų kolegija daro išvadą, kad byla teismų išnagrinėta nenustačius visų teisiskai reikšmingų faktinių bylos aplinkybių, turinčių reikšmės laidavimo sutartyje duoto atsakovės sutikimo (ne)kvalifikavimui vartojimo sutartimi. Jų nustatymas yra fakto klausimas. Pagal CPK 353 straipsnio 1 dalį kasacinis teismas nagrinėja teisės klausimus, fakto klausimų nesprenžia, o faktinių bylos aplinkybių nustatymas priklauso pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų kompetencijai. Materialiosios teisės normų taikymas byloje nenustačius visų teisiskai reikšmingų joms taikyti faktinių bylos aplinkybių vertintinas kaip netinkamas.
46. Remdamasi šiame procesiniame sprendime nurodytais argumentais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismo nutartis pakeisti pirmosios instancijos teismo sprendimą, panaikinti šio dalį, kuria pirmosios instancijos teismas atitinkamą ginčo laidavimo sutarties sąlygą pripažino nesąžininga ir negaliojančia nuo sutarties sudarymo momento, dėl šios dalies priimti naują sprendimą – ieškovės ieškinį tenkinti ir priteisti ieškovei šios reikalavimą skolą subsidariai bei procesines palūkanas iš atsakovės yra priimta atitinkamai pritakius materialiosios teisės normas ir tai yra pagrindas ją naikinti (CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punktas, 359 straipsnio 3 dalis). Kadangi apeliaciniu skundu

ieškovė skundė ir kaip peržiūrėjimo apeliacine tvarka objektą nurodė tik pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį, o ne visą pirmosios instancijos teismo sprendimą, skundžiamoje nutartyje tiesiogiai nurodyta, kad apeliacinės instancijos teismas pasisako tik dėl apskųstos teismo sprendimo dalies teisėtumo ir pagrįstumo, tai naikintina visa kasacinių skundu skundžiama apeliacinės instancijos teismo nutartis. Ją panaikinus, byla perduotina apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo apeliacine tvarka. Teismas, nagrinėdamas bylą iš naujo, turi, be kita ko, atsižvelgdamas į šioje teismo nutartyje pateiktus išaiškinimus, nustatyti ir įvertinti, ar atsakovė gali būti laikoma „vartotoja“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 93/13/EEB, kokių tikslų ji veikė duodama sutikimą laidavimo sutartyje.

47. Jeigu byla iš naujo nagrinėjantis teismas nustatytų, kad atsakovė I. J. nėra vartotoja ir jos sutikimas nėra vartojimo sutartis Direktyvos 93/13/EEB prasme, tada teismas turėtų vertinti jos atsakomybės pagal 2014 m. vasario 28 d. laidavimo sutartį apimtį.

Dėl sutuoktinio, davusio sutikimą sudaryti laidavimo sutartį, atsakomybės

48. Laidavimo sutartimi kreditoriui užtikrinama, kad pagrindiniam skolininkui neįvykdžius prievolės, už jos įvykdymą atsakys trečiasis asmuo – laiduotojas ([CK 6.76 straipsnio](#) 1 dalis, 6.77 straipsnio 1 dalis).
49. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra konstatavęs, kad laiduotojo prievolė kreditoriui laiduojant už skolininką yra asmeninio pobūdžio (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 23 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-7-364/2010](#)). Skirtingai negu daiktinių prievolių įvykdymo užtikrinimo būdų atveju, laidavimas dėl jo asmeninio pobūdžio sieja kreditorių su įsipareigojimą patenkinti laidavimu užtikrintą reikalavimą prisiėmusiu subjektu (laiduotoju), bet ne konkrečiu turtu, o kreditoriaus reikalavimas skolininkui gali būti patenkinamas iš viso laiduotojo turto (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 29 d. nutarimas civilinėje byloje [Nr. 3K-P-537/2011](#)).
50. [CK 3.92 straipsnio](#) 4 dalyje išvardyti sandoriai, kuriuos privalo sudaryti abu sutuoktiniai kartu, išskyrus tuos atvejus, kai vienas iš sutuoktinių turi kito sutuoktinio įgaliojimą tokį sandorį sudaryti, taip užtikrinant sutuoktiniams bendrai priklausančių daiktinių teisių apsaugą nuo vieno sutuoktinio savo rizika prisiimtų įsipareigojimų. Sutuoktinių (vieno iš jų ar abiejų) prisiimtų prievolių tinkamas kvalifikavimas yra reikšmingas tiek sutuoktinių santykiams su kreditoriais, tiek ir tarpusavio sutuoktinių santykiams.
51. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad tais atvejais, kai vienas iš sutuoktinių įsipareigoja atsakyti kito asmens kreditoriui, jeigu tas asmuo, už kurį laiduojama, neįvykdys visos ar dalies savo prievolės, kito sutuoktinio sutikimas nėra privalomas, todėl prievolės, kurias įgyja vienas sutuoktinis be kito sutuoktinio sutikimo, laikomos asmeninėmis ir į kito sutuoktinio, kuris nėra laiduotojas ir nėra davęs įgaliojimo sudaryti laidavimo sutartį, turtą ar dalį, įeinančią į bendrąją nuosavybę, negali būti nukreipiamas išieškojimas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 18 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-132/2013). Tais atvejais, kai sandoriui sudaryti yra duotas kito sutuoktinio sutikimas, nors jis ir neprivalomas, iš tokio sandorio kylanti prievolė priskirtina pirmajai prievolių grupei pagal [CK 3.109 straipsnio](#) 1 dalies 5 punktą, t. y. prievolėms, atsiradusioms iš sandorių, sudarytų vieno sutuoktinio, kai yra kito sutuoktinio sutikimas, todėl tokiu atveju nereikia nustatyti, ar toks sandoris buvo sudarytas šeimos interesais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. lapkričio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-479/2014](#); 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-161-378/2016](#), 21 punktas). Pagal [CK 3.109 straipsnio](#) 1 dalies 5 punktą prievolė, atsiradusi iš sandorio, sudaryto vieno sutuoktinio, kai yra kito sutuoktinio sutikimas, laikoma bendra ir vykdytina iš bendro sutuoktinių turto.
52. Kasacinio teismo taip konstatuota, kad įstatymas nereglementuoja, koks turi būti vieno iš sutuoktinių sutikimas prievolei atsirasti, tačiau teisėjų kolegija pažymi, kad sutikimas turi būti aiškus, leidžiantis spręsti, jog jį davęs sutuoktinis žino, dėl kokios prievolės (apimties, termino ir kitų sąlygų) jis sutinka, ir supranta tokio sutikimo davimo teisinius padarinius. Laiduotojo sutuoktinio sutikimas sudaryti laidavimo sutartį nėra būtinas, tačiau jei sutuoktinis jį duoda, tai keičia ir laiduotojo prievolės pobūdį, todėl būtina išsiaiškinti ne tik kokią prievolę laidavo laiduotojas, bet ir dėl kokios laiduotojo prievolės sutiko sutuoktinis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-161-378/2016](#), 23, 26 punktai).
53. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad 2014 m. vasario 28 d. laidavimo sutartimi Nr. 22279-LS-01 atsakovas D. J. laidavo už ieškovės su trečiuoju asmeniu UAB „Dairesta“ 2014 m. vasario 28 d. sudarytą paskolos sutartį Nr. 14-0046 dėl 180 000 Lt (52 131,60 Eur) kredito suteikimo. Šia laidavimo sutartimi atsakovas įsipareigojo atsakyti kreditoriui solidariai visu savo turtu, jeigu trečiasis asmuo UAB „Dairesta“ neįvykdys kreditoriui visų ar dalies prievolių pagal paskolos sutartį. Šią laidavimo sutartį kaip atsakovo sutuoktinė pasirašė ir atsakovė I. J., patvirtindama, jog buvo supažindinta su visomis iš laidavimo sutarties kylančiomis teisėmis ir pareigomis ir sutinka bei neprieštarauja, kad laiduotojas prisiimtų įsipareigojimus pagal šią laidavimo sutartį.
54. Ieškovė ieškiniu prašė priteisti 34 279,47 Eur skolą pagal paskolos sutartį iš laiduotojo atsakovo D. J. ir subsidiariai iš atsakovės I. J. Ieškovė byloje, be kita ko, nurodė, kad: UAB „Dairesta“ buvo išduota tik viena paskola – pagal 2014 m. vasario 28 d. paskolos sutartį Nr. 14-00046; ši paskolos sutartis buvo pakeista 2016 m. gegužės 18 d. ir 2017 m. liepos 27 d. susitarimais; 2016 m. gegužės 18 d. susitarimu buvo atkurtas kredito likutis iki pirminės kredito sumos, t. y. 52 131,60 Eur; pertvarkius kreditą, iš padidintos sumos buvo sudengtas buvęs paskolos likutis, tačiau nauja paskolos sutartis nebuvo sudaryta.
55. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad ieškovė su trečiuoju asmeniu 2014 m. vasario 28 d. sudarė paskolos sutartį Nr. 14-00046, pagal kurią ieškovė suteikė trečiajam asmeniui UAB „Dairesta“ 180 000 Lt (52 131,60 Eur) paskolą, 2014 m. kovo 19 d. visą paskolos sumą pervedė trečiajam asmeniui. Teismas taip pat nustatė, kad: ieškovė su trečiuoju asmeniu dėl paskolos sutarties sąlygų pakeitimo 2016 m. gegužės 18 d. sudarė susitarimą Nr. 22279/S/01 ir 2017 m. liepos 27 d. sudarė susitarimą Nr. 22279/S/02; ieškovės suteiktos trečiajam asmeniui paskolos suma buvo padidinta 21 950,14 Eur (tai sudaro 42 proc. kredito sumos), nurodant, kad bendra negrąžinto kredito suma yra 52 131,60 Eur; 2016 m. birželio 10 d. ieškovė trečiajam asmeniui pervedė 52 084,87 Eur sumą, iš kurios tą pačią dieną buvo padengtas skolos likutis 30 181,46 Eur ir ankstesnė sąskaita tapo nulinė; UAB „Dairesta“ bankroto byloje pardavus įkeistus nekilnojamuosius daiktus ir už juos gautos sumos dalį pervedus ieškovei trečiojo asmens skolai dengti, ieškovei liko nepadengta 34 279,47 Eur suma.
56. Pirmosios instancijos teismas, pažymėjęs, kad byloje kilo ginčas dėl to, ar buvo sudaryta viena, ar dvi kredito sutartys, atsižvelgdamas į nustatytas bylos aplinkybes, padarė išvadą, kad šalys sudarė refinansavimo sandorį, juo prievolė buvo modifikuota. Tačiau šis teismas, pripažindamas, kad atsakovės atsakomybei pagal pareiktą ieškinių reikalavimą taikyti būtina 2014 m. vasario 28 d. laidavimo sutarties Nr. 22279-LS-01 sąlyga yra nesąžininga ir negalioja nuo sutarties sudarymo momento, atsakovės atsakomybės apimties teismo sprendime netyrė ir nevertino.
57. Apeliacinės instancijos teismas, pakeisdamas pirmosios instancijos teismo sprendimą ir priteisdamas visą ieškinių prašomą sumą subsidiariai iš atsakovės I. J., skundžiamoje nutartyje neanalizavo ir nieko nepasisakė dėl jos, kaip laiduotojo sutuoktinės, atsakomybės apimties. Nutartyje teismas nenurodė argumentų dėl priteistos sumos pagrįstumo, neanalizavo paskolos sutarties ir vėlesnių jos pakeitimų reikšmės laiduotojo sutuoktinės prievolės apimčiai, nors byloje atsakovė teigė, kad buvo daromi 2014 m. vasario 28 d. paskolos sutarties pakeitimai ir jie buvo daromi be jos atskiro sutikimo.
58. Teisėjų kolegija pažymi, kad pagal byloje ieškovės pateiktus įrodymus nėra aišku, kaip klostėsi paskolos sutarties šalių teisiniai santykiai 2016 metais, pagal kokią sutartį ieškovė prašo priteisti 34 279,47 Eur nepadengtos skolos. Ieškinyje nurodoma, kad prašoma skola yra pagal 2014 m. vasario 28 d. sudarytą paskolos sutartį Nr. 14-0046, tačiau prie ieškinių pateiktame Kredito grąžinimo ir palūkanų mokėjimo grafike nurodyta, jog: kredito sutarties numeris yra Nr. 16-00122, sutarties data – 2016 m. gegužės 18 d., kredito suma – 52 415,37 Eur, grafikas

sudaromas 2017 m. rugpjūčio 4 d. Byloje pateiktuose sąskaitos išrašuose sutartį identifikuojantys duomenys taip pat nėra vienodi: vienuose išrašuose nurodoma sutartis Nr. 14-00046, kituose – sutartis Nr. 16-00122. Ieškovė nurodo, kad 2016 m. gegužės 18 d. susitarimu buvo atkurtas kredito likutis. Tačiau iš bylos duomenų neaišku, kokių teisiniu instrumentu ir kaip konkrečiai tai buvo padaryta, ar tarp sutarties šalių buvo sudaryta kita (nauja) paskolos sutartis ir dėl to pateiktuose dokumentuose nurodyta kita sutartis, jos numeris, ar buvo pasirinktas kitas būdas. Šių aplinkybių nustatymas yra svarbus vertinant laiduotojo sutuoktinės – atsakovės prievolės apimtį, tačiau apeliacinės instancijos teismas jų nenustatė ir nevertino.

Dėl kitų kasacinio skundo argumentų

59. Apeliacinis procesas gali prasidėti tik šalies arba kito dalyvaujančio byloje asmens, dėl kurio priimtas nepalankus teismo sprendimas, iniciatyva padavus apeliacinį skundą. Kasacinio teismo pabrėžiama, kad, pasibaigus apeliacinio (atskirojo) skundo padavimo terminui, nebegalima nurodyti naujų įstatymo nustatytų terminu pateiktame skunde nenurodytų argumentų, faktinių aplinkybių, nebegalima keisti apeliacinio (atskirojo) skundo reikalavimo. Šis draudimas susijęs su apeliacinio proceso paskirtimi ir ypatumais, proceso dalyvių lygiateisiškumo užtikrinimu bei su tuo, kad būtent apeliacinio skundo pagrindas ir dalykas apibrėžia apeliacinio proceso ribas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 8 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-197-611/2015](#)).
60. Nagrinėjantis bylą apeliacinės instancijos teismas yra saistomas apeliacinio skundo faktinio ir teisinio pagrindų bei *ex officio* privalo patikrinti, ar nėra absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų; be to, apeliacinės instancijos teismas turi įstatymo suteiktą prerogatyvą peržengti apeliacinio skundo ribas, kai to reikalauja viešasis interesas ([CPK 320 straipsnis](#), Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimas).
61. Kasacija yra išimtinė pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimų patikrinimo forma. Civilinio proceso kodekse reglamentuojama kasacija yra ribota. Kasacijos ribojimais iš esmės pabrėžiamas kasacinio proceso išimtinumas siekiant užtikrinti teisės aiškinimo ir taikymo vienodumą taip, kad nebūtų neteisėtų sprendimų.
62. [CPK 341](#) straipsnyje nurodytas absoliutus kasacijos draudimo pagrindas – kasacija negalima dėl pirmosios instancijos teismo sprendimų ir nutarčių, neperžiūrėtų apeliacine tvarka. Kasacinio teismo jurisprudencijoje pripažįstama, kad nurodytas draudimas galioja ir dėl sprendimo (nutarties) dalies, dėl kurios nebuvo paduota apeliacinio skundo ir kuri nebuvo peržiūrėta apeliacinės instancijos teismo *ex officio* (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 16 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-156-701/2016](#) 43 punktą).
63. [CPK 7](#) straipsnyje įtvirtintas proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principas reikalauja, kad dalyvaujantys byloje asmenys jiems priklausančiomis procesinėmis teisėmis naudotųsi sąžiningai ir jomis nepiktnaudžiautų, rūpintųsi greitu bylos išnagrinėjimu, įrodymus ir argumentus teismui teiktų rūpestingai ir laiku, atsižvelgdami į proceso eigą. Kasacinis teismas, nagrinėdamas bylą, yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių, o kasaciniame skunde neleidžiama remtis naujais įrodymais ir aplinkybėmis, kurie nebuvo nagrinėti pirmosios ar apeliacinės instancijos teismuose ([CPK 347](#) straipsnio 2 dalis, 353 straipsnio 1 dalis).
64. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad atvejai, kai kasaciniame skunde dėstomi argumentai, kurie nebuvo apeliacijos dalykas byloje, reiškia, jog tokių argumentų iškėlimas ne laiku, neatsižvelgiant į proceso eigą, suponuoja [CPK 7](#) straipsnyje įtvirtinto proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principo pažeidimą, klausimo neįskėlus ir neišnagrinėjus apeliacine tvarka, kasacija dėl jo negalima (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 18 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-109-421/2016 33 punktą; 2017 m. lapkričio 23 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-418-313/2017 27 punktą).
65. Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas, sprenddamas dėl atsakovo prašymo laidavimo sutartį laikyti pasibaigusia [CK 6.87 straipsnio](#) 4 dalies pagrindu, padarė išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti, jog prievolė, už kurią laidavo atsakovas, iš esmės pasikeitė, ir [CK 6.87 straipsnio](#) 4 dalies pagrindu laikyti laidavimą pasibaigusiu, bei ieškovės ieškinį atsakovui tenkino. Šios pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies dalyvaujantys byloje asmenys apeliaciniais skundais neskundė. Apeliacinis procesas byloje vyko pagal ieškovės paduotą apeliacinį skundą, kuriuo ši skundė ne visą pirmosios instancijos teismo sprendimą, o tik jo dalį – dėl pripažinimo, kad 2014 m. vasario 28 d. laidavimo sutarties Nr. 22279-LS-01 sąlyga „Laiduotojo sutuoktinė patvirtina, kad buvo supažindinta su visomis iš laidavimo sutarties kylančiomis teisėmis ir pareigomis ir sutinka bei neprieštaruja, kad laiduotojas prisiimtų įsipareigojimus pagal šią laidavimo sutartį“ yra nesąžininga ir negalioja nuo sutarties sudarymo momento bei dėl ieškinio reikalavimų atsakovei atmetimo. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamoje nutartyje pažymėjo, kad peržiūrėjimo apeliacine tvarka pagal ieškovės skundą objektas yra tik atitinkama pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis, taip pat nurodė, kad šis teismas nagrinėjamu atveju pasisako tik dėl apskųstos pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies teisėtumo ir pagrįstumo. Iš apskųstos apeliacinės instancijos teismo nutarties matyti, kad šis teismas nenustatė viešojo intereso ar absoliučių pirmosios instancijos teismo sprendimo negaliojimo pagrindų, kurie būtų pagrindas peržiūrėti neapskųstą sprendimo dalį *ex officio*. Taigi pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis, kuria ginčui išspręsti aktuali laidavimo sutartis pripažinta galiojanti ir nepasibaigusia, yra neperžiūrėta apeliacine tvarka.
66. Kasaciniame skunde atsakovė nurodo, kad pirmosios instancijos teismas pažeidė ir netinkamai aiškino [CK 6.78](#), [6.87](#) straipsnius, reglamentuojančius prievolės užtikrinimą laidavimu ir laidavimo pabaigą. Skunde teigiama, kad laidavimu užtikrinta prievolė pagal 2014 m. vasario 28 d. paskolos sutartį Nr. 14-0046 pasibaigė skolininkui visiškai padengus paskolą, pagal naujai sudarytą 2016 m. gegužės 18 d. susitarimą dėl naujos paskolos suteikimo laidavimo prievolė neturėjo tęstinumo, nes laiduotojo atsakomybė padidėjo ir nei laiduotojas, nei jo sutuoktinė tokio dydžio prievolei laiduoti sutikimo nedavė.
67. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad dėl to, jog pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis, kuria ginčui išspręsti aktuali laidavimo sutartis pripažinta galiojanti ir nepasibaigusia, yra neperžiūrėta apeliacine tvarka, kasacija dėl šios teismo sprendimo dalies negalima ([CPK 341](#) straipsnis). Dėl to teisėjų kolegija jos teisėtumo netikrina ir nenagrinėja su ja siejamų kasacinio skundo argumentų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

68. Kasaciniam teismui nutarus perduoti bylą nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui, šalių kasaciniame teisme turėtų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti apeliacinės instancijos teismui kartu su kitų bylinėjimosi išlaidų paskirstymu ([CPK 93](#), [98](#) straipsniai).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsniu,

nutaria:

Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 16 d. nutartį panaikinti ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti Klaipėdos apygardos teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai   Danguolė Bublienė

Gediminas Sagatys

Antanas Simniškis